

DTM-koak (Warren, Kelton, Wray), behin eta berriz

1. Mosler hasiberrientzat

Hona hemen Mosler-en lanez jabetu nahi duten hasiberrientzat zenbait zantzu, Mosler-ek berak emanda.

- (i) Hasi linkean dagoen liburuxka irakurtzen¹.
- (ii) Gero joan 'ezinbesteko' irakurketara².

Gogoratzekoa: gobernuaren edozein tamainatarako, badago zergen 'maila zuzena', zeina barneko enplegu osoari baitagokio³.

Halaber: moneta subiranoko herrialdeetan, zergak eskari agregatua erregulatzeko erabiltzen dira, eta ez errenta publikoa, *per se*, igotzeko.

Oparotasun globalari dagokionez⁴,

- a) Enplegua: langabezia eskaria agregatuaren gabeziaren ebidentzia da.
- b) Eurolandiarako proposamena: EBZ-tik gobernu kideei BPG-ren %20ko banaketa *per capitako* oinarrian.
- c) Bankuak: Banku bati fondoak hornitzeko, bizitzeko lan egiten duen jendeari ez kentzea dirua, ordainketa egin ditzaten eta krisi finantzarioa behetik gora konpontzearen.

Mosler-en proposamenak ez dira gastu arbitrarioari buruz. Zergak mozteari eta jendearentzako errentak indarberitzeari buruz dira. Afera ez dagokio gobernu gastuari, bizitzeko lan egiten duen jendearen zerga mozteari baizik.

Nominaren zerga jaiak gastu ahalmena gehituko du eta kostuak jaitsi, biak. Hortaz, gastuak hasten direnean, deflazio ondorio pixka bat lortuko da.

Beste aldetik, *job guarantee* (edo lan bermea) lan egin nahi duen eta lan egiteko gai den edozeinentzat, 10 dolar/h-ko trantsizio lana eskaintzea da, sektore pribatuko trantsizioa errazteko⁵.

¹ Ikus <http://moslereconomics.com/2009/12/10/7-deadly-innocent-frauds/> eta <http://moslereconomics.com/wp-content/powerpoints/7DIF.pdf>, PDFn. Euskaraz, sarrera moduan, ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2010/09/02/zazpi-gezur-politika-ekonomikoan-1/>, <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2010/09/09/zazpi-gezur-politika-ekonomikoan-2/> eta <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2010/09/25/zenbait-gezur-gizarte-segurantzari-buruz/>.

² Ikus <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/>. Euskaraz, ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2010/10/29/aebak-eta-europa-berdintasunak-eta-ezberdintasunak-i/> eta gaur arteko sarrerak.

³ Ikus <http://www.mecpoc.org/2011/04/the-united-states-in-2026-according-to-mankiw/>.

⁴ Ikus <http://moslereconomics.com/2010/09/23/what-policies-for-global-prosperity/>.

(Warren Mosler txartalismo⁶, edo kartalismo teoria ekonomikoaren barruan kokatzen da.)

2. Ahantz amildegi fiskala!

Hona Stephanie Kelton-ek dioena⁷ amildegi fiskalaz:

Kelton-en iritziz, galdera zuzena hauxe da: zergatik gaude kezkatuta aurrekontu federala orekatzeko?

Ekonomiaren bizitzeko odola gastua da. Gasturik gabe, ez dira egongo salmentak, eta salmentarik gabe ez dira egongo mozkinak eta inolako argudiorik enpresa pribatu batek merkatutako ezer ekoizteko. Badirudi ahanzten dugula pertsona baten gastua beste pertsona baten errenta dela.

Oinarri oinarrian, makroekonomiak irakasten du gastuak errenta sortzen duela, errentak salmentak sortzen dituela eta salmentek lanpostuak sortu. Eta lanpostuak sortzea da behar duguna.

Amildegi fiskalak nahastu gaitu.

Langabezia tasak termometro makroekonomiko baten rola jokatzeko du. Tasa altua denean, defizita oso txikia dela adierazten du.

Hortaz, gaur egungo baldintzetan, politikariak oker daude defizita dagoela azpimarratzerakoan. Defizita sintoma da, besterik ez. Zergak handituz eta gastuak murriztuz, politika horrek alfonbra aterako du kontsumitzaileen azpitik, errenta-salmentak-lanpostuak erlazioa hautsiz. Defizitik dirutza ebakiz, gastua apalduko du soilik hurrengo urtean, langabezia txartuz eta hazkunde ekonomikoa atzeratuz.

Ez daukagu zor krisia, eta gure defizita ez da desohore nazional bat. Ez gaude Txinaren mende, ez gaude Grezia bilakatzeko arriskuan.

Zergatia argi dago: AEBetako gobernuak ez da familia bezalakoa, ezta enpresa pribatu baten modukoa, edo udal baten antzekoa zein Eurolandiako herrialde-kide baten gisakoa ere. Erakunde horiek guztiok moneta erabiltzaileak dira. AEBetako gobernuak monetaren jaulkitzailea da. Ezin da inoiz bere monetarik gabe geratu.

Amildegi fiskalaren muinean dagoen kontuak orekatzeko ahalegina erabat erratuta, okertuta dago. Zeinen zergak handitzeko eta zer-nolako programak mozteko aritu barik, legegileak ondoko zereginetan aritu beharko lirarteke, alegia, nola erabili defizit federal baten lanabesa

⁵ *Job guarantee* delakoaz, ikus http://en.wikipedia.org/wiki/Job_guarantee eta hauxe: <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/full-employment-and-price-stability/>.

⁶ Ikus <http://en.wikipedia.org/wiki/Chartalism> eta http://en.wikipedia.org/wiki/Warren_Mosler.

⁷ Ikus <http://moslereconomics.com/2012/12/21/professor-stephanie-kelton-in-the-la-times/> eta <http://www.latimes.com/news/opinion/commentary/la-oe-kelton-fiscal-cliff-economy-20121221,0,2129176.story>.

errentak, enplegua eta hazkunde ekonomikoa suspertzeko. Horixe da behar dugun oreka ekintza.

3. Stephanie Kelton-en kezka

Brad DeLong ekonomialaria kezkatuta dago, eta kezka horrek Stephanie Kelton DTM-ko ekonomialaria kezkatu du.

Ikus dezagun.

DeLong kezkatuta dago 'finantzatu gabeko zerga murrizketaz'⁸.

Kelton-ek haxe galdetzen du: zer ote da 'finantzatu gabeko zerga murrizketa' bat⁹?

Kelton-en iritziz, DeLong-en bezalako elkarrizketa jarrerak¹⁰ zenbait mito betikotu egiten ditu.

Mitoak honelakoak dira:

- (i) AEBetako gobernuak familia handia dela, eskudiruaren eskuragarritasunak mugatua edo diruaren mailegu emaileen arriskuen jangurak, zeintzuek txotxa itxi baitezakete, Grezia bezalako zor krisian gu botaz.
- (ii) Egungo zerga murrizketak 'ordainduak' izan behar dira zerga handiagoekin edo etorkizuneko gastu murrizketekin. Horrek gogora ekartzen du bizi garela maileguz hartutako denboran.

Hona Kelton-en erantzunak:

- a) Zerga murrizketak ez dira gobernuaren 'kostuak', DeLong-ek adierazten duen moduan.
- b) Zerga murrizketek zergadunak diru gehiagorekin uzten dituzte, baina beranduago ez dute gobernuaren gastatzeko gaitasuna konprometitu.
- c) Zor ratioa ez da inolako lotura mugapena, Scott Fullwiler-ek berriki luze eta zabal adierazi duen bezala¹¹.

Hortaz,

- (1) Ezin dugu onartu AEBetako dolarra AEBetako gobernutik datorrenik?

⁸ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2013/01/brad-delong-has-me-worried.html#more-4199>.

⁹ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2013/01/brad-delong-has-me-worried.html#more-4199>.

¹⁰ Kasurako, DeLong-en honako hau: "We cannot make policy on the expectation that the U.S. will always be able to borrow at negative real interest rates. And we should make policy aiming for a low debt-to-GDP ratio, because emergencies will arise in which we will want to boost federal spending quickly and substantially to attain important national purposes."

¹¹ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2013/01/functional-finance-and-the-debt-ratio-part-v.html>.

- (2) Monetaren jaulkitzailea ezin denik inoiz dirurik gabe geratu edo porrotera behartuta egon?
- (3) Ezkerretako etxea ez denik eskuinetako etxea bezalakoa?
- (4) AEBetako gobernuak ez duenik horrelakorik behar etorkizuneko emergentziekin aritzeko?
- (5) Interes tasak gehiago daudenik ezkerretako erakundearen politika erabakien mende bono merkatarien inbertsio erabakien menpe baino?

Gu bezalako jendeak, *diru modernoak funtzionatzen duen modua*¹² irakatsiz, populazioa esnatuko ez dugun bitartean, defizit liskarrek goreneko eskua izango dute eta AEBetako jendeak sufrituko du beharrik gabe, Demokratek eta Errepublikarrek, biek, ‘*nola ordainduko dugu?*’ delakoan ezkututzen segitzen duten heinean.

Beraz, has gaitezen ikasten!

(Gehigarria: hona linkean¹³ Kelton-en iruzkina.)

4. Amildegia eta geroako egoeraz

Hona hemen Warren Mosler-ek dioena amildegia eta geroako egoeraz¹⁴.

Gertatu den bakarra hauxe izan da: nire nominaren zerga salbuespena bukatu da, zeinak familiaren batz besteko etxera eramateko ordaina (biek lan eginez) 200\$/hilabete baino gehiago murriztuko duen. (Dirudienez, azken lau urteetan AEBetako bi alderdi nagusiek adostutako eta legea bilakatzeko legegai bakarra izan da ‘amildegiren’ aurkako neurria.)

Hori asko da eta erabat atzerakoia, jasotzen den errentaren zati handia kotxea ordainketetarako, hipoteketarako, eta beste zor zerbitzu batzuetarako zuzentzen denean.

Horrek guztiak BPG-ren hazkunde oso motelera eramaten gaitu, agian (populazio doitutako) enplegu hazkunde txiki batera, eta gain lerroko errenta hazkunde txikira korporazioetarako.

Ongi stocketarako, ez hain ongi, alta, bizitzearren lan egiteko ahalegintzen den jendearentzat.

¹² Ikus <http://neweconomicperspectives.org/p/modern-monetary-theory-primer.html>.

¹³ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2013/01/brad-delong-has-me-worried.html#comment-87365>.

Alegia: “I wasn’t teasing him. And even if I were, I think he could take it. We had coffee together: <http://delong.typepad.com/sdj/2012/12/coffee-with-stephanie-kelton.html>.

He has (affectionately!) referred to me as “Kemosabe”: <http://delong.typepad.com/sdj/2012/02/department-of-huh-who-are-you-calling-keynesian-kemosabe-department.html>.

We need guys like him. He’s smart and well respected. I’m not teasing him; I’m imploring him to make the strongest case possible for sensible fiscal policy. In my opinion, he’s playing into the hands of the deficit scolds, who demand austerity to deal with the hundreds of trillions in “unfunded liabilities” (see here: <http://www.silverdoctors.com/niall-ferguson-us-unfunded-liabilities-top-238-trillion/>). Calling a tax cut “unfunded” reinforces the idea that somehow the government can’t “afford” to let us keep more of our income. How are we ever going to get fiscal policy right if we don’t stop paying homage to the deficit scolds?”

¹⁴ Ikus <http://moslereconomics.com/2013/01/03/post-cliff-notes/#comments>.

Gainera, defizit murrizketa gehiago etorriko da.

5. Bankugintza orokorraren neurriak (!?)

Gaia banku likideziaren erregulazioa da.

Hona hemen Ingalaterrako Bankuko gobernadore Mervyn King-ek, Britainia Handiko BZko nagusiak, esandakoa¹⁵:

“This was a compromise between competing views from around the world.”

“For the first time in regulatory history we have a truly global minimum standard for bank liquidity.”

Bere aldetik, EBZ-ko presidente Mario Draghi-k maileguz emateari buruz zenbait aldaketa proposatu ondoren, King-ek honela bukatu zuen, susperraldi orokorra finantzatzeko asmoarekin:

“The new liquidity standard will in no way hinder the ability of the global banking system to finance a global recovery.”

Hona hemen Mosler-en iruzkinak:

- a) Bankugintza neurri orokorrak ez du inolako zentzurik
- b) Banku Zentral bakoitzak, berberak ziurtatzen dituen bankuengatik kezkatuta egon behar du, ez besterik

Izan ere,

- (i) Likidezia lortzeko, norberaren BZ-ra jo behar da
- (ii) Baina azken puntu hori ulertuko ez den bitartean, aipatutako txorakeriak bezalakoak jasango ditugu

6. Krisia? Zer krisi mota?

Fed-ekoek esan zuten krisiari buruz ez zegoela inongo txostenik.

2007ko krisia gertatu eta askoz beranduago, orain txostenak ari dira plazaratzen¹⁶, 2013ko hasieran hain zuzen ere, hots, bost urte igaro ondoren.

Hona hemen Randall Wray-ek aipatzen dituen zenbait bitxikeria:

- (i) Fed-eko nagusia zen Alan Greenspan¹⁷-en fiaskoaren ondoan, Greenspan-ek ukatu zuen Fed-eko bilerak grabatuta zeudenik.

¹⁵ In <http://moslereconomics.com/2013/01/07/comments-from-mervyn-king-on-lcr-changes/#comments>.

¹⁶ Ikus <http://www.economonitor.com/lrwwray/2013/01/18/fed-minutes-reveal-fomc-was-clueless-as-economy-crashed-in-2007/>.

- (ii) Krisia hasi eta bost urte igaro ondoren, Fed-ek transkripzioak argitaratu ditu.

To know or not to know? That's the question: Shakespeare revisited.

- (iii) Orain badakigu Fed-ekoak arrastorik gabe egon zirela, AEBetako finantza merkatuak gailur espekulatiboan, 2000tik 2006arte, aritu ziren artean eta burbuilak puzten ziren bitartean.
- (iv) Orain badakigu, krisiak jo zuenean, Fed-ek gehiegi itxaron zuela banku zentral gisa aritzeko.
- (v) Orain badakigu krisiak jo eta gero ere, Fed-ekoek arrastorik gabe segitzen zutela

Islandiari buruzko lan batean, Randall-ek zioenez¹⁸,

“Greenspan has publicly admitted that he had been clueless. His whole approach to economics was dangerously wrong. He never saw nothing coming.

Krisia?

Bai, ezjakintasunaren krisi itzela!

¹⁷ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2008/12/20/fikziozko-ekonomia/>.

¹⁸ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2010/08/freddie-mishkin-does-iceland-youve-got.html>.